

Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei-Sruogienei, 1943-08-22, iš Štuthofo - į Vilnių

Stutthof, 22 August 194[3]

Adresse[:]

Prof. Dr. Balys Sruoga
Lager Stutthof b/Danzig
Block VIII E

Stutthof, 22 August 194[3]

Meine Vanduk! Vorige Woche war mir besonders glücklich: ich habe bekommen: 1) 2 Paketen - von Dir und Dalia, 2) Brief von 2-3 August + Brief mit Bescheinigung + Postkarte + Korrektur der Bescheinigung. Ich bin Dir unendlich dankbar für Deine Güte und Sorgen! Auf dem Grunde dieser Bescheinigung ich werde sofort ein Gesuch schreiben. Aber Deine Gesuche sind wichtiger. Hier wurde mir halboffiziell geratet, dass auf dem Grunde dieser Bescheinigung der Rektor ein Gesuch schreiben soll. Sonst unseres Leben ist unverändert. Es scheint, dass man uns da oben, irgendwo, zwischen Erde und Himmel ganz vergessen hat. Na, ja, das ist selbstverständlich in der Kriegszeiten. Nach deinen Besuchen und Gesuchen habe ich mehr Hoffnung. Es wäre höchste Zeit von hier wegzufahren. Hiesiges Klima passt sehr wenig für meine Gesundheit. Arbeitsfähigkeit (Geistesarbeit) ist mir noch nicht zurückgekehrt. Dazu habe ich gekriegt noch rheumatischen Schmerzen in dem linken Schulter und Arm, - na, man kann noch aushalten, sein ruhig. Meine Vanduk! Für Geld (mein Honorar) du sollst besorgen Heizmittel und Gemüse für den Winter, - das ist die Hauptsache. Sie beiden sollen nicht frieren und hungern. 100 Mark von Dir habe ich erhalten - danke! Mehr brauche ich jetzt nicht. Es wird doch ein Tag kommen, wann ich frei werde - nach der ernste Lebensschule. An die Zukunft sehe ich ruhig und zuversichtlich. Natürlich, der Geist empört sich gegen die Ungerechtigkeit, die wurde uns getan mit meiner Verhaftung. Aber nach der Lagererfahrung der Charakter wird stärker. Ich erlebe sehr oft die Momenten der lyrischer Begeisterung - und in dem Unglück kann man der Glück finden: in der philosophisch-lyrischen Betrachtung der Welt, in der Vernehmung der Ereignisse mit ruhiger Weisheit! Sei ruhig, mein Vanduk, ich werde aushalten. Deine Schritte sind alle sehr gut. Schicke mir keine Streichhölzern (verbotene) und kein Brot (sich verdirbt). Jetzt das Gewicht der Päckchen ist unbegrenzt, aber mir vollständig genügt, was du schickst. Danke, Daliuk, für den Apfel! Küsse ich Dich und Daliuk herzlich, und liebe enlos, und träume von Ihnen, meine guten Geisten!

Leben sie wohl.

Ihrer Baliukas, Ihrer Dichter, -
Häftling von Stutthof [1r] // [1v] //

Adresas:

Prof. dr. Balys Sruoga
Stovykla Stutthof prie Danzigo
Blokas VIII E

Stutthof, 194[3] [m.] rugpjūčio 22 [d.]

Mano Vanduk! Praeita savaitė man buvo ypač sėkminga: aš gavau: 1) 2 siuntinius – iš Tavęs ir Dalios [1], 2) rugpjūčio 2–3 d. laišką + laišką su pažymėjimu + atviruką + pažymėjimo korektūrą [2]. Aš Tau be galo dėkingas už Tavo gerumą ir rūpesčius! Šio pažymėjimo pagrindu aš tuojau parašysiu prašymą. Bet Tavo prašymai svarbesni. Čia man pusiau oficialiai patarta, kad pasiremdamas šiuo pažymėjimu rektorius turėtų parašyti prašymą. Mūsų gyvenimas dar nepasikeitė. Atrodo, kad buvome visiškai pamiršti ten, kažkur tarp žemės ir dangaus. Na, taip, karo metais tai savaime suprantama. Po Tavo apsilankymų ir rašymų turiu daugiau vilties. Būt pats laikas iš čia išvažiuoti. Čionykštis klimatas labai mažai tinka mano sveikatai. Darbingumo (kūrybai) dar nesu atgavęs. Be to, prasidėjo reumatiniai skausmai kairiajame petyje ir rankoje, – na, dar galima išverti, būk rami. Mano Vanduk! Už pinigų (mano honorarą) turi pasirūpinti kuru ir daržovėmis žiemai, – tai svarbiausias dalykas. Judvi neturit šalti ir badauti. Gavau iš Tavęs 100 markių [3] – ačiū! Dabar man daugiau nereikia. Juk ateis tokia diena, kada aš būsiu laisvas – po rimtos gyvenimo mokyklos. Į ateitį žiūriu ramiai ir vilties nenustodamas. Žinoma, siela maištauja dėl skriaudos, kuri mums buvo padaryta mane suėmus. Bet po patyrimų lageryje mano būdas taps tvirtesnis. Aš labai dažnai išgyvenu poetinio įkvėpimo akimirkas – ir nelaimėje galima rasti laimę: filosofiniame–lyriniame požiūryje į pasaulį, žvelgiant į įvykius su ramia išmintimi! Būk rami, mano Vanduk, aš ištersiu. Visi Tavo žingsniai labai geri. Nesiųsk man degtukų (uždrausta) ir duonos (ji sugenda). Dabar siuntinių svoris neribojamas, bet man visiškai pakanka to, ką siunti. Ačiū, Daliuk, už obuolį! Bučiuoju Tave ir Daliuką širdingai ir be galo myliu, ir sapnuoju Jus, mano gerosios dvasios!

Likit sveikos.

Jūsų Baliukas, Jūsų poetas, –
Stutthof kalnys [1r] // [1v] //

KOMENTARAI

- [1] Dalia Sruogaitė (Dalė) rugpjūčio mėn. 5 d., spėtina, iš Viekšnių Baliui Sruogai išsiuntė 1 klg. siuntinį, kuris „tikrai gautas“: „15. Lašinukai 1/4 klg., dešra 1/4 [klg.], obuolys, cukraus 1/4 klg., papirosai, degtukai, muilas“. Vanda Daugirdaitė-Sruogienė rugpjūčio mėn. 10 d., spėtina, iš Viekšnių Baliui Sruogai išsiuntė 1 klg. siuntinį: „16. Kumpio 1/2 klg., medaus 1/4 kl[g.], papirosai, 1 maž[as] špekuchiukas“ („Sąrašas siuntinių, siųstų į Štuthofą“, žr. „Iš Vandos Sruogienės archyvo“, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 1370, nr. 16, l. 1v).
- [2] Vandos Daugirdaitės-Sruogienės laišakai, rašyti Baliui Sruogai į Štuthof lagerį, neišliko (jie archyvuose nerasti). Spėtina, kad Vanda Daugirdaitė-Sruogienė kreipėsi į VU rektorių Mykolą Biržišką dėl patvirtinimo, kad Balys Sruoga iki suėmimo buvo VU Humanitarinių mokslų fakulteto profesorius, dėstė rusų literatūros istoriją ir visuotinę teatro istoriją.

[3] Išliko Vandos Daugirdaitės-Sruogienės prašymas VU rektoriui Mykolui Biržiškai dėl algos išmokėjimo Baliui Sruogai: „Prašau Tamstos padaryti reikalingų žygių, kad mano vyrui, prof. Baliui Sruogai, būtų išmokama pilna alga nuo š. m. birželio mėn. 22 d., nes nuo to laiko jis skaitosi amnestuotas ir jau turėjo būti išleistas iš koncentracijos stovyklos, tebelaikomas ten, tebėsąs dėl karantino.

Taip pat prašau pasirūpinti, kad jam būtų grąžinta visa alga nuo š. m. balandžio 1 d. iki š. m. birželio 22 d. Grįžęs į laisvę mano vyras turės rimtai gydytis ir ilsėtis, kol po koncentracijos stovyklos režimo atgaus darbingumą. Šiais laikais tam reikalinga nemaža lėšų. Be to, mano vyras yra praradęs koncentracijos stovykloje visus daiktus, kuriuos su savim turėjo, kostiumą, baltinius, batus ir kt. Naujų daiktų įsigyjimas šiais laikais yra labai sunkus ir iš savo algos jis to padaryti negalės“ (Vandos Daugirdaitės-Sruogienės laiškas Mykolui Biržiškai, Vilnius, 1943-07-24, in: „Balio Sruogos asmens byla“, in: VU A, f. R 856, b. K-1399, l. 19r). VU rektorius prašymą palaikė 1943-07-29.

„Mūsų pinigai, kurių daugumas arešto metu turėjo po truputį (gal viens daugiau, kiti mažiau), arba įsidėjo išeidami iš namų, buvo sudėti į sąskaitą. Kiekvienas, turėdamas tokių pinigų, galėjo gauti tam tikrą sumą kaip kuponų kortelę ir už tuos kuponus galėjo nusipirkti (išsikeisti) raudonų burokėlių blėkinukę, retkarčiais kažkokios „machorkės“ paketėlį, o dar rečiau – turkiškų cigarečių (papirosų). Ar būdavo kantinoje dar kokių gėrybių ir už kokius „pinigus“, žinojo tik kantinos Jonelis (Katinauskas)“ (Aleksandras Kantvilas, *Memuarai: Mano prisiminimai apie Stutthofio koncentracijos stovyklą ir joje kalintus likimo draugus, Lietuvos įkaitus, 1943–1945*, mašinraštis, Hobart, Tasmania, 1990 m. balandžio mėn., in: *LNMMB RKRS*, f. 188, b. 192, l. 40r).